

KAPITTEL 7

Etterord: Hvordan kan Klagesangene være en ABC for vår tid?

Kapitlene tidligere i denne boken bruker flere ganger betegnelsene «klage-ABC» og «klagens ABC» om Klagesangene. Klagesangene *oppsto som og fungerte i ettertiden* som en ABC, det vil si en lærebok, i klage. For det første kommer ABC-en frem i de litterære virkemidlene. Alfabetet skapte ulike varianter av alfabetdikt (Klag 1–4) og alfabetiserende dikt (Klag 5). For det andre fremsto Klagesangene som en klage-ABC gjennom sin femdelte struktur. De fem diktene gjorde den til en femklagebok (*pentathrenos*). Det er nærliggende å se den femdelte strukturen i lys av de to andre femdelte bøkene i Den hebraiske bibelen / Det gamle testamentet: de fem Mosebøkene (*Pentateuken*, det vil si femrullboken) og den femdelte Salmenes bok. For det tredje var Klagesangene en klage-ABC som forfatteren av Jes 40–55 brukte som et av sine (sentrale) tekstlige tilknytningspunkter for litterære henspillinger og reverseringer. For det fjerde var Klagesangene en mønsterdannende klage for jødiske klagetekster fra antikken. For det femte var og er Klagesangene signaturteksten for den jødiske sørge- og fastedagen til minne om ødeleggelsen av templet (9. *ab*). For det sjette: (Den vestlige) kirken brukte (og fortsetter til dels å bruke) Klagesangene som én av klagetekstene i de skyggefulle *tenebrae*-tidebønnene i den stille uken.

I de foregående kapitlene var søkelyset på Klagesangene i fortiden, det vil si diktene i deres samtid og stasjoner på deres nomadiske vandring gjennom historien. Men en ABC kan også betegne en lærebok med en aktuell, normativ betydning i *nåtiden*. Prester, pastorer og andre som er opptatt av forbindelsen mellom Bibelen og fromhetslivet, vil kanskje spørre seg *hvordan man kan bruke Klagesangene i dag, og hva troende kan lære av den*.

For troende som forholder seg til en *kristen* bibel – uavhengig om det er tale om den ortodokse, den romersk-katolske eller den protestantiske Bibelen – inngår Klagesangene i Det gamle testamentet. Navnet *Det gamle testamentet* får mening i lys av at kirkene mener det finnes et *nytt* testamentet, det vil si en samling skrifter (evangelier, brevlitteratur med mer) som har Jesu liv, død og oppstandelse i sentrum. I den konteksten som den todelte kristne Bibelen (Det gamle testamentet og Det nye testamentet) skaper, får mange bøker i Det *gamle* testamentet sitt budskap (ny)tolket gjennom fortellingen om Jesus.

De nytestamentlige skriftene inneholder få klare henspillinger på Klagesangene.¹ Betyr det i så fall at boken er irrelevant for kristen teologi?

Jeg mener at Klagesangenes verdi ikke ligger i dens eventuelle budskap. Underkapittel 0.7, «Oppbygning og litterære virkemidler», og de påfølgende kapitlene viser at flere av de fem diktene har en dialogisk karakter. Det er *mange* og *forskjellige* stemmer som ytrer seg i Klagesangene. Ingen av dem har monopol på å formulere bokens budskap. Klagesangenes budskap finnes ikke. Klagesangene kan oppleves som en kakofoni av de mange ulike, til dels motstridende stemmene som ytrer seg i boken.

Klagesangenes kanskje viktigste budskap er ikke så mye én eller et knippe bestemte stemmer i diktene. Derimot er bokens budskap og bidrag til troende i dag den måten å kommunisere med Gud på som den er gjenomsyret av. Klagesangene viser at det er flere måter å kommunisere med Gud på enn bare gjennom lovsang.² Klagesangene – sammen med annen klagelitteratur i Bibelen – viser vei. Klage er en legitim yringsform i kommunikasjonen mellom mennesker og Gud. Klagesangene kan gi troende i krise en bibelsk forankret bekreftelse på at noen ganger er «life's a piece of shit, when you look at it», for å parafrasere en av den fiktive og ironiske profeten Brians sentenser i Monty Pythons *Life of Brian*. Klagesangene

1 Et unntak er hvordan Jesus i Matt 5,39 (bergprekenen) og Luk 6,29 (sletteprekenen) spiller på Klag 3,30. Se underkapittel 6.1, «Resepsjonen i Jesajaboken», punkt c, «Henspillinger på Klag 3».

2 Til denne tematikken i grenselandet mellom bibelvitenskap og praktisk teologi, se følgende: Hanne Løland, «'Mitt liv er kommet nær dødsriket': Klage i Det gamle testamentet og i dag», *HPT* 25, nr. 1 (2008): 36–47; og Tone Stangeland Kaufman, «Bærekraftig lovsang? Om lovsangen i den kristne ungdomskulturen som et uttrykk for kristen spiritualitet», *HPT* 25, nr. 2 (2008): 15–26.

kan gi mennesker i krise frimodighet til å bruke sterke ord om mennesker som krenker, og om Gud som ser ut til å la det skje.

Det faktum at klage har en sentral plass i Salmenes bok og attpåtil har en egen bok i Klagesangene, er i seg selv en bekreftelse på at lovsang noen ganger er malplassert i troslivet. Klagens blotte tilstedeværelse i kanon av bibelbøker er i seg selv en form for evangelium. Troende kan trygt berike sitt eget repertoar for kommunikasjon med Gud med klage. Noen ganger får man si: «Gud er lik en fiende» (jf. Klag 2,5). Han lar fiendene glede seg over oss (jf. Klag 2,17). Gud forkaster og forlater (jf. Klag 5,20–22). Men – det er til denne guden vi også kan skrike ut og øse ut det som ligger oss på hjertet (jf. Klag 2,19).